Vaikeasti tunnistettava energiaköyhyys

Sini Numminen, Aalto-yliopisto

Energianeuvonnan vuosipäivä, 18.11.2026

Tätä tutkimusta rahoittaa Suomen Akatemia akatemiatutkijahankkeen *Energian säästöä, kulutusjoustoa vai kylmässä värjöttelyä? Pohjoismaisen energiaköyhyyden tunnistaminen, kartoittaminen ja mittaaminen* (EP-Nordic, 2024–2028) kautta.

Aalto-yliopisto

Suomen Akatemia

Yhteistyössä

EP-Nordic ja Aalto-yliopisto yhteistyössä Euroopan unionin rahoittaman EU-REPower-CEST (2024–2026) -hankkeen; Suomen Akatemian Strategisen Tutkimuksen Neuvoston rahoittaman *Fair, flexible and resilient energy systems* (Flaire, 2023–2029) -hankkeen ja EU:n LIFE-ohjelman osarahoittaman *Building EU energy poverty action through coordinated national observatories* (BEACON, 2026–2029) -hankkeen kanssa.

Aalto-yliopisto

Euroopan unionin osarahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat yksinomaan kirjoittajan tai kirjoittajien omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai CINEAn näkemyksiä. Euroopan unionia eikä avustuksen myöntävää viranomaista voida pitää niistä vastuussa.

Tiedote (STT, 23.3.2026)

Tutkijat: Suomessa ei tunnisteta energiaköyhyyttä

23.3.2026 07:03:50 EET | Suomen ympäristökeskus | Tiedote

Jaa

Suomalaisista kotitalouksista noin 7–15 prosenttia on energiaköyhiä, mikä suurimmillaan tarkoittaa noin 300 000 kotia. Aalto-yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen tuoreen tutkimuksen mukaan energiaköyhyys liittyy muun muassa lämmitysmuotoon, asuinpaikkaan, työmarkkinatilanteeseen, perhekokoon ja sukupuoleen.

Numminen, S., Karhinen, S., & Ferreira, E. (2026). Pureva pakkanen, pelkät sähköpatterit ja pienet tulot – energiaköyhyys on laaja ongelma Suomessa. https://hiilineutraalisuomi.syke.fi/pureva-pakkanen-pelkat-sahkopatterit-ja-pienet-tulot-energiakoyhyys-on-laaja-ongelma-suomessa

Aalto-yliopisto

Sisältö

- Kohtaavaa työtä tekevien asiantuntijoiden havaintoja
  - Haastattelimme vuosina 2023–2026 noin 70 henkilöä, jotka työskentelivät sosiaali-, terveys-, kiinteistö-, rakennus-, ja energia-aloilla muun muassa järjestöissä, kunnissa, ministeriöissä, yrityksissä ja muissa organisaatioissa ja joiden työ liittyy tai voi liittyä energiaköyhyyteen. Lähestyimme erityisesti niitä, jotka työskentelevät kansallista keskiarvoa pienempituloisten tai vähävaraisempien kansalaisryhmien kanssa tai niiden kanssa, joiden asumisolosuhteet ovat hankalat nyt tai tulevaisuudessa.
- Energiaköyhyyden mittaamisesta ja määritelmistä Euroopan tasolla
  - Laskimme kotitalouksien tulojen ja niiden energiakustannusten perusteella kustannusrasiteperusteisen energiaköyhyyden esiintyvyyden Suomessa
- Johtopäätöksiä ja suosituksia

Aalto-yliopisto

Kohtaavaa työtä tekevien asiantuntijoiden havaintoja

Aalto-yliopisto

Huoli vanhusten terveydestä ja turvallisuudesta

”ryhmä, joka näkyy [—] ikäihmisiä, niin he on lämmittäny kohdettansa polttopuilla, mutta **nyt sitte heidän ikä on korkee ja he ei enää itse kykene tekemään polttopuita. He joutuu ostamaan sitä, joillaki on, sitte ne polttopuuhinnat on karannu sitte käsistä** tai niitä ei edes siinä lähellä oo sitten saatavilla. Että he tuskailevat sen asian kanssa.“ (asumisneuvoja, Itä-Suomi)

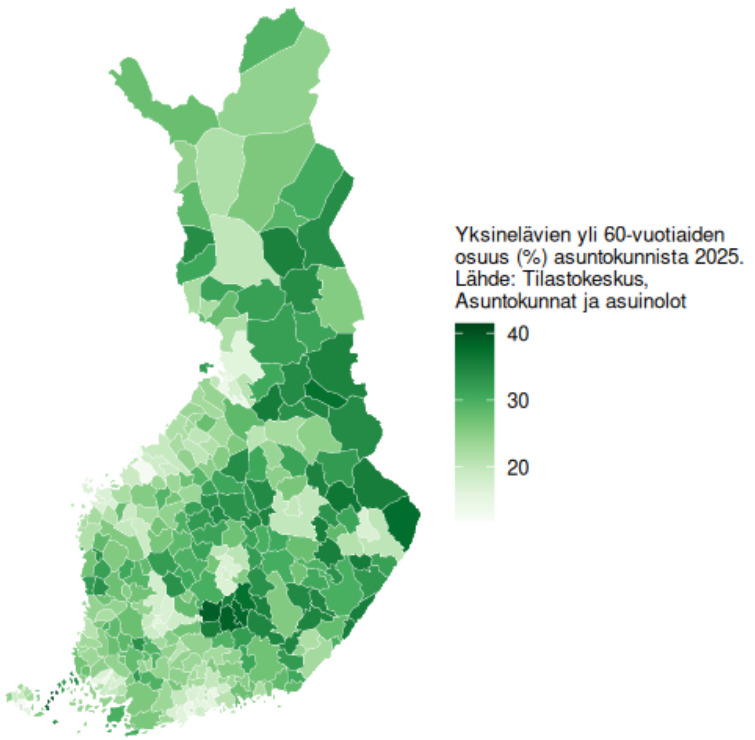

Kuvio: Yksinelävien yli 60-vuotiaiden osuus (%) asuntokunnista vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus (2026). Asuntokunnat ja Asuinolot 15fi – Asuntokunnat koon, vanhimman iän ja sukupuolen sekä talotyypin mukaan, 2005-2025

Aalto-yliopisto

Suomalaisilla ei ole tapana huudella asumisen ja energian haasteistaan

”ne asumisolosuhteet tavallaan just siitä, et on, minkälaises vaatetukses, ja sitten jos tulee ihan homeen hajuisena siihen matalan kynnyksen kohtaamispaikkaan, niin on tehty tällasii sitte huolenilmauksia, ihan huoli-ilmoituksia” (sosiaalialan järjestön työntekijä, Keski-Suomi)

Kuva: Pekka Helander (1960). Satakunnan Museo, Euran valokuvakoelma, Tunniste: 3732710, 11-1644.jpg (lähde finna.fi)

Aalto-yliopisto

Suomalaisilla ei ole tapana huudella asumisen ja energian haasteistaan

Kuva: Kalle Havas (1925). Helsingin kaupunginmuseo, Tunniste: 198785; N190386 (lähde finna.fi)

”on voinut olla parikin kuukautta poikki ja ei vielä oikein uskallettu sanoa keillekään. **Sitten kun tulee puhe ja sitten kun se lähtee purkautumaan, sitten käy ilmi, että onhan ne [sähköt] olleet jo viime vuoden marraskuusta**. [—] kyllä se on aikamoinen lasti on ihmiselle henkisesti ja muutakin katastrofikin. Siinä on häpeä. [—] Aika usein siellä on sitten niitä kaikkia muita haasteita. Ja sitten kun se [sähkökatko] lyödään siihen päälle, niin kyllä se... Moni taipuu. Tai luovuttaa vielä enemmän.” (sosiaalialan järjestötyöntekijä, Itä-Suomi)

Aalto-yliopisto

Selkeästi tunnistettava energiaköyhyys

Aalto-yliopisto

Sähköyhtiöissä kohdataan, helpotetaan ja syvennetään energiaköyhyyttä päivittäin

”asiakaspuhelut oli joskus [hintakriisitalvena 22/23] ihan hirveitä. Meillä oli psykologi kouluttamassa asiakaspalvelijoita ja myyjiä miten tällaisten ihmisten kanssa keskustellaan. Ja nyt en puhu silleen hirveistä ihmisistä, jotka haukkuu, vaan että siellä oli itsetuhoisia ihmisiä.”

”Tutkija: Onko teille tullut asiakaspalveluun asti energiahaavoittuvuus tai energiaköyhyys?” Haastateltava: ”Tietenkin aina on ollut maksukyvyttömyyttä maksaa laskuja, mutta se on koskettanut kansanosaa joka ei ylipäätään hoida asioitaan ja joku muu maksaa niiden laskuja. Nyt kun hinnat nousivat hirveästi ja jonkin verran on tullut asiakaspalveluun ja pyydettiin lisää maksuaikaa. Mutta normaali suomalainen ihminen, joka haluaa hoitaa asiansa, niin sähköasiat hoidetaan aina ensin kuntoon.”

Aalto-yliopisto

Numminen, S., Jalas, M., Ruggiero, S., & Värä, A. (2025). Shifting toward dynamic pricing of electricity: What did we learn from the 2021–2024 energy crises? Smart Energy, 20, 100210.

Sähköyhtiöissä on aina kohdattu, helpotettu ja syvennetty energiaköyhyyttä

”mullekin ohjautui tavallaan ne kaikista hankalimmat puhelut sitten kun mä pääsääntöisesti tein totta kai koneella niitä pyyntöjä ja tarkistin, että niitä kohteita saa katkoon. [—] Jos yritys on valmis maksamaan tämmöisestä työstä perintäfirmoihin eli ulkopuoliselle taholle, niin kyllä se mun mielestä kertoo, että siinä on jo jonkun sorttisesta aika isosta ilmiöstä. Ja kyllä niitä tehtiin koko ajan. **Silloin [5-10 vuotta sitten] se oli ihan mun jokapäivästä duunia.** Ja sitten tietysti siellä oli aika paljon sellastakin mukana, että valitettavaa tilannetta oli, että sitten oli nää ihmiset, jotka olivat esimerkiksi sairaalassa tai jopa vankilassa tai sitten oli sen verran iäkkäitä ihmisiä, joilla ei ollut kykyä maksaa näitä laskuja.” (sähköyhtiön entinen työntekijä)

Aalto-yliopisto

Järjestötyössä selvitetään päivittäin asiakkaiden sähkölasku-, -sopimus ja -liittymäongelmia, mutta lakia, sähkön myyntiehtoja (SME:ja) ja kuluttajien oikeuksia ei aina tunneta

”**oon mielestäni joskus joltain kuullu myös tällasen puheenvuoron**, et [asiakas] oli hakemassa sähköyhtiöltä sähköö, niin sille oli sanottu: ”Joo, et sä oot jääny joskus aikoinaan velkaa jonnekin, niin sul ei oo oikeutta siihen uuteenkaan asuntoon sitten meidän kautta hakee sähköjä.” Vaikka se ois maksettukin se velka, mut et se on siel ollu merkintänä ilmeisesti. [—] tällasii käytänteitä käsittääkseni siellä myös sähköyhtiöiden puolesta.” (sosiaalialan järjestötyöntekijä, Itä-Suomi)

Aalto-yliopisto

Kolmas sektori ei pysty auttamaan kaikkia avuntarvitsijoita

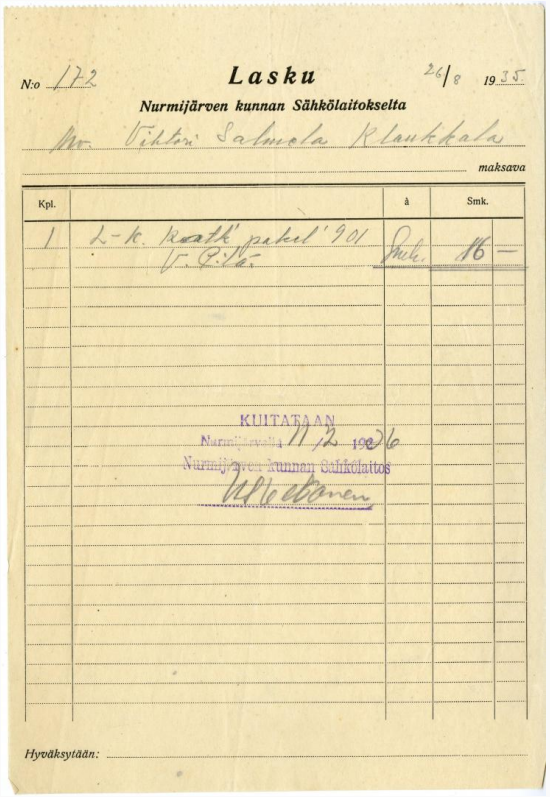
N:o 172 **Lasku** 26/8 1935

Nurmijärven kunnan Sähkölaitokselta

Mr. Viktori Salmela Klaukkala

maksava

Kpl.		à	Smk.
1	L-k. kaatk. pakel. 901 V. Pilä	Smk.	16 —

KUITATAAN
Nurmijärvellä 11/2 1936
Nurmijärven kunnan Sähkölaitos
[illegible]

Hyväksytään:

Kuva: Nurmijärven museo. Tunniste NM543_202002_6 (finna.fi)

"sähkölaskujen maksamiset meil on, ei nyt ihan päivittäistä, mutta siis viikottaista, että **jos meiän avustuspäätöksiä katottais, niin 90 prosenttia on sähkölaskuja [—] Meiän avustusbudjetti on kuitenki suhteellisen pieni**, et me ei pystytä aina sillä lailla välttämättä aina putsaamaan sitä pöytää kokonaan, jollon pitää tehä sit semmosta arvioo, et jos on vaikka useamman tonnin sähkölaskuista jo kysymys, et katkasu on jo tässä tänään tai huomenna tulossa, nii... Ja moniltahan siis ne on jo katkennu ja sit vasta ne ottaa yhteyttä." (diakoni, Keski-Suomi)

Aalto-yliopisto

Kolmas sektori ei pysty auttamaan kaikkia avuntarvitsijoita

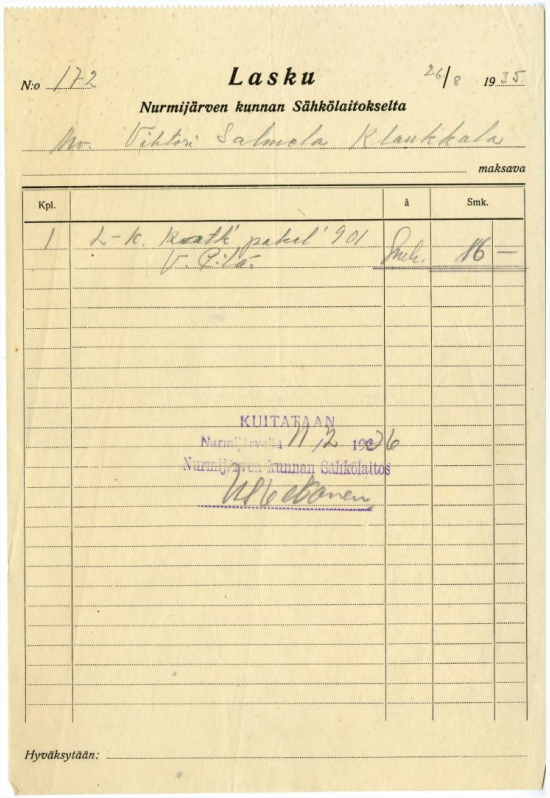
N:o 172 **Lasku** 26/8 1935

Nurmijärven kunnan Sähkölaitokselta

Mr. Viktori Salmela Klaukkala

maksava

Kpl.		à	Smk.
1	L-k. Kaatk' pakel' 901 V. Pilä	Smk.	16 —

KUITATAAN
Nurmijärvellä 11/2 1936
Nurmijärven kunnan Sähkölaitos
[illegible]

Hyväksytään:

Kuva: Nurmijärven museo. Tunniste NM543_202002_6 (finna.fi)

"Mulla esimerkki on kaks pieneläkeläistä henkilöä [asiakkaana], jotka asuu omakotitalossa minkä he omistaa, niin he... sai semmosia sähkölaskuja mitkä oli yllättäen toista tuhatta euroa. Ja sitten kun he hakee tukee ja hirmu hätä ja Kelaan ja soskuun ja meille ja joka paikkaan, niin sitte... vastaus on se, että myykää talo. [—] **Kysyit että onko lisääntyny, niin voin sanoo et nää ongelmat on kolminkertaset tänä päivänä kun mitä nää oli viis vuotta sitten, nimenomaan sähköön ja sähkölaskuihin liittyen**." (järjestötyöntekijä, Itä-Suomi)

Aalto-yliopisto

Johtopäätöksiä ja suosituksia

Aalto-yliopisto

Johtopäätökset

- Pohjoisessa maassa tietty määrä lämmitysenergiaa on perustarve, joista ei voi tinkiä ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin sekä rakennusten kunnon vuoksi.
- Energianeuvontaa tehdään päivittäin kohtaavassa työssä laajasti mm. kolmannella sektorilla, sosiaalityössä, kunnissa ja yrityksissä. He ovat keskeisessä roolissa energiaköyhyydestä kärsivien suomalaisten auttamisessa. Asumiseen ja energiaan liittyvät ongelmat tuottavat monelle häpeää, ja ne käyvät usein esiin epäsuorasti ja vasta luottamuksellisessa ja arvostavassa asiakaskohtaamistilanteessa.
- Energianeuvontaa tulee vahvasti kehittää tällaista kohtaavaa työtä tukevaksi.
- Riittävän resursoinnin lisäksi tulee varmistaa työntekijöiden tietotaso esim. kuluttajien oikeuksista ja sähkömarkkinalaista. Sähköjen talvikatkaisukielto ja käsitys toimitusvelvollisuudesta ei esimerkiksi ole laajasti tiedossa.
- Sähköyhtiöiden ja perintäyhtiöiden käytänteiden ja toimien laillisuus sähkösopimusrikkomustilanteissa olisi syytä käydä selvityshenkilön toimesta läpi ja tarvittaessa lakimuutoksiin olisi ryhdyttävä. Haavoittuvimmat kuluttajaryhmät tulee suojella sähköjen katkaisulta.
- Kaikessa asumis-, sosiaali ja energiamarkkinapoliittisessa päätöksenteossa tulisi arvioida, miten ne vaikuttavat energiahaavoittuviin suomalaisiin.
- Energiaköyhyyden vähentäminen tulee ottaa kansalliseksi strategiaksi.

Aalto-yliopisto

Haluaisitko osallistua energiaköyhyys-aiheisiin työpajoihin?

Building EU energy poverty action through coordinated national observatories (2026–2029)

- Design-ajatteluun, työpajatyöskentelyyn ja vertaisoppimiseen pohjautuen, BEACON-hankkeen tavoitteena on tukea energiahaavoittuvuuden mittaamisen ja seurannan mekanismien perustamista Suomeen, Kyprokselle ja Pohjois-Makedoniaan, ja vahvistaa olemassa olevia mekanismeja Itävallassa Ranskassa ja Irlannissa.
- Hankkeessa kootaan yhteen maiden keskeisiä toimijoita eri sektoreilta keskustelemaan siitä, millä on merkitystä energiaköyhyyden lieventämisen ja seurannan näkökulmasta. Suomessa keskeinen toimintamuoto on työpajasarja, joka käynnistyy vuonna 2027.

Hankekumppanit: Energy Cities (Coordinator, EU-wide): Climate Alliance (EU-level energy poverty expert); IEECP, European energy and climate policy institute (Capacity building and peer learning expert); Lighthouse countries: France (Réseau CLER), Ireland (Friends of the Earth, Codema), Austria (Austrian Energy Agency & Climate and Energy Fund; Replicators countries: North Macedonia (MMPS), Cyprus (Cyprus Energy Agency), Finland (Aalto-yliopiston Muotoilun Laitos)

Liity hankkeen sähköpostilistalle laittamalla viestiä Jenni Viitalalle (jenni.e.viitala@aalto.fi)!

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Julkaisut

Numminen, S., Karhinen, S., & Ferreira, E. (2026). Pureva pakkanen, pelkät sähköpatterit ja pienet tulot – energiaköyhyys on laaja ongelma Suomessa. https://hiilineutraalisuomi.syke.fi/pureva-pakkanen-pelkat-sahkopatterit-ja-pienet-tulot-energiakoyhyys-on-laaja-ongelma-suomessa

Numminen, S., Karhinen, S., & Ferreira, E. (2026). Crouching energy poverty, hidden heating costs: Applying energy poverty measurement in a Nordic country (SSRN Scholarly Paper No. 6429611). Social Science Research Network.

Tilastokeskus (2026). Asuntokunnat ja Asuinolot 15fi – Asuntokunnat koon, vanhimman iän ja sukupuolen sekä talotyypin mukaan, 2005-2025

Jalas, M., Rinkinen, J., Numminen, S., & Valkealahti, E. (2026). Moving homes and energy poverty: Residents' concerns, capabilities and responses. Buildings & Cities, 7(1).

Upcoming: Viitala, J., Pitkänen, O., Numminen, S., & Matschoss, K. (2026). Energy poverty and energy agency in the Finnish rental sector. Conference presentation in YHYS, Turku, Finland, 19.-20.11.2026

Upcoming: Numminen, S., Kajoskoski, T., Hirvilammi., T., & Valkealahti, E., (2026): Heating, eating and car-driving during economically hard times. How did vulnerable households save in consumption during the energy crisis in 2022 in Finland? Conference presentation in YHYS, Turku, Finland, 19.-20.11.2026

Numminen, S., Jalas, M., Ruggiero, S., & Värä, A. (2025). Shifting toward dynamic pricing of electricity: What did we learn from the 2021–2024 energy crises? Smart Energy, 20, 100210.

Kiitokset kanssakirjoittajille ja haastateltaville

Tätä tutkimusta rahoittaa Suomen Akatemia akatemiatutkijahankkeen *Energian säästöä, kulutusjoustoa vai kylmässä värjöttelyä? Pohjoismaisen energiaköyhyyden tunnistaminen, kartoittaminen ja mittaaminen* (EP-Nordic, 2024–2028) kautta.

Yhteistyössä *Fair, flexible and resilient energy systems* (Flaire) -hankkeen kanssa, jota rahoittaa Suomen Akatemian Strategisen Tutkimuksen Neuvosto

Yhteistyössä EU:n LIFE-ohjelman osarahoittaman *Building EU energy poverty action through coordinated national observatories* (BEACON, 2026–2029) -hankkeen kanssa. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat yksinomaan kirjoittajan tai kirjoittajien omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai CINEAn näkemyksiä. Euroopan unionia eikä avustuksen myöntävää viranomaista voida pitää niistä vastuussa.

The Metropolis presentation theme for LaTeX is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Aalto-yliopisto

Energiaköyhyyden mittaamisesta ja määritelmistä

Aalto-yliopisto

Mittarien tarjoilema ristiriitainen kuva energiaköyhyyden esiintyvyydestä Suomessa

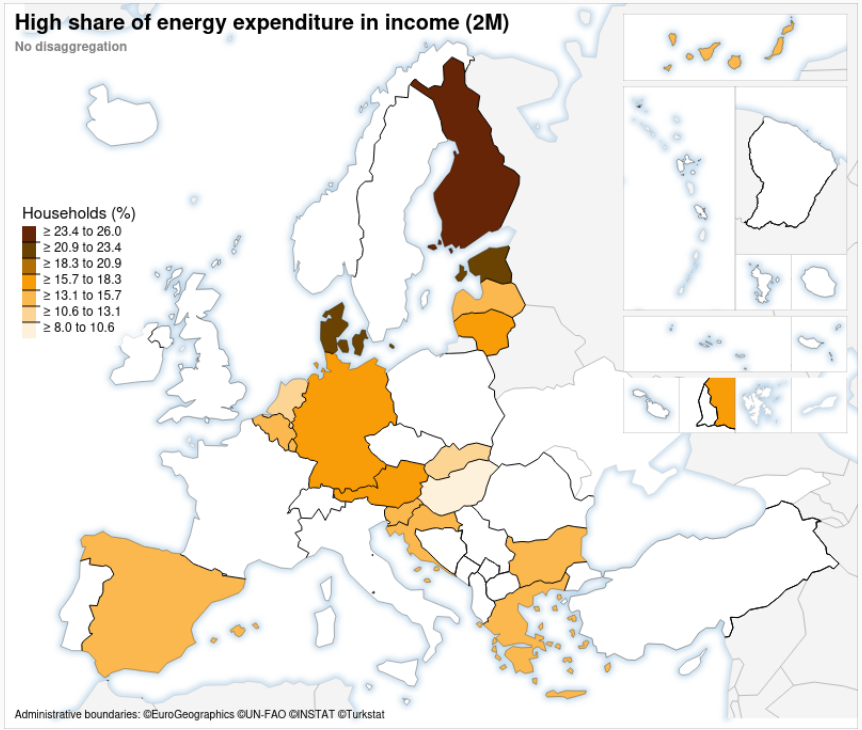

(a) EPAH laski, että vuonna 2022, 24.1% suomalaisista kotitalouksista lukeutui 'energiaköyhiksi' 2M-indikaattorilla. Kuva: indicator.energypoverty.eu

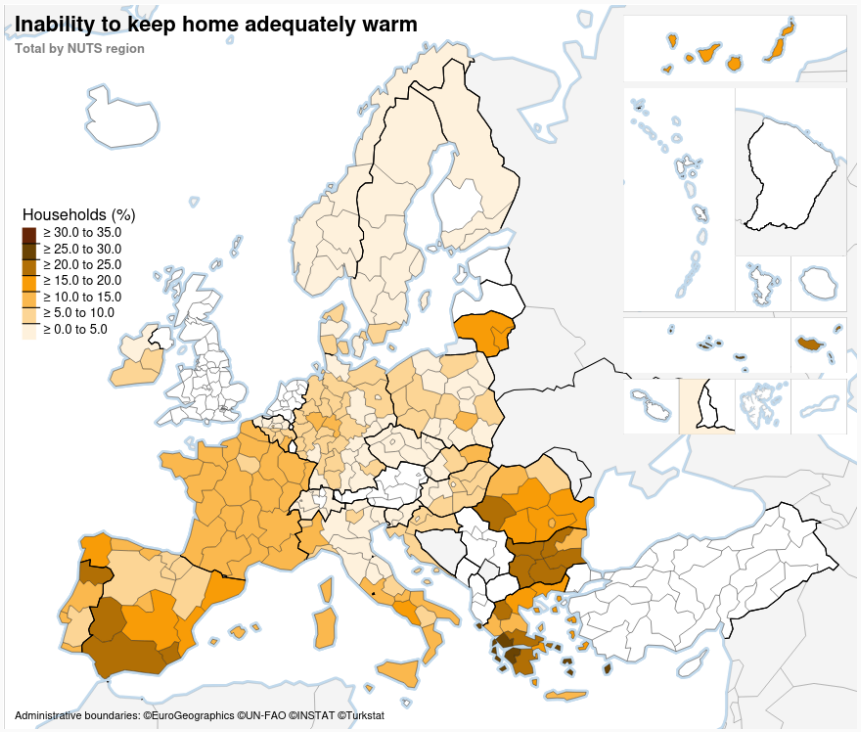

(b) Vuonna 2022, 1.4% suomalaisista valitsi "Ei" kysymykseen "Onko teillä varaa pitää asuntonne riittävän lämpimänä?". Kuva: indicator.energypoverty.eu

Korjasimme kerrostaloasukkaiden raportoimat nollat lämmityskustannukset ja laskimme energiaköyhyyden esiintyvyyden

- Kotitalouksien kulutus -tietokantaa käytetään laajasti kustannusrasitteisen energiaköyhyyden esiintyvyyden laskemiseksi (EPAH, 2026)
- 52.5% kotitalouksista raportoi epäilyttävän alhaiset lämmityskustannukset, joten korjasimme tilanteen käyttäen mm. rakennuskantatietoja ja paikallisesti vaihtelevia kaukolämmön hintoja
- Laskimme energiaköyhyyden esiintyvyyden useilla indikaattoreilla:
  - 2M: 15.1 % (ilman korjausta 22.7 %)
  - LIHC: 10.6 % (ilman korjausta 9.4 %)

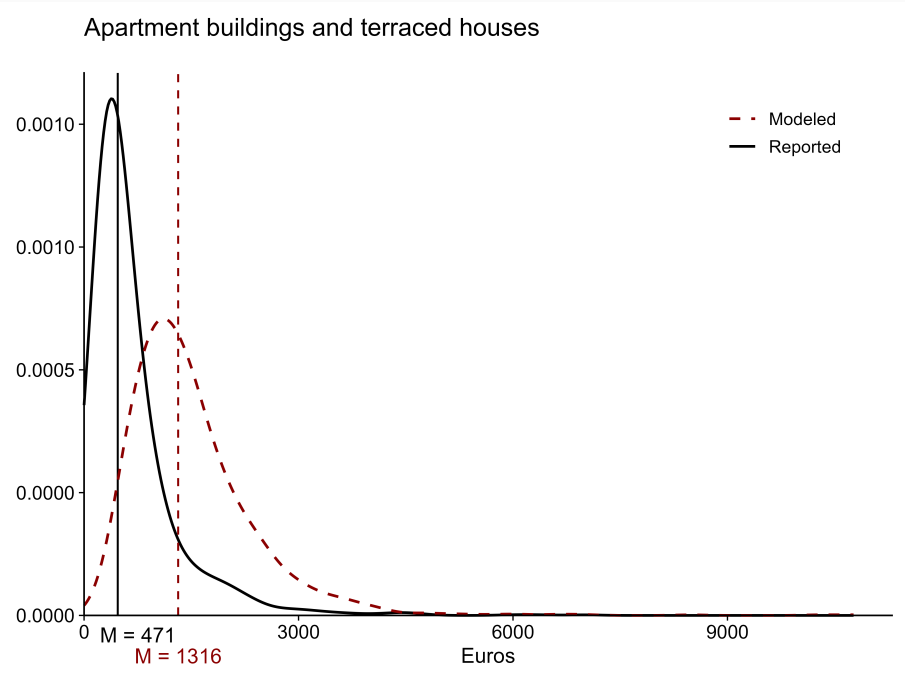

Kuvio: Tiheysfunktio raportoitujen (musta viiva) ja korjattujen (punainen katkoviiva) energiakustannusten välillä kerrostaloissa ja rivitaloissa

Numminen, S., Karhinen, S., & Ferreira, E. (2026). Crouching energy poverty, hidden heating costs: Applying energy poverty measurement in a Nordic country (SSRN Scholarly Paper No. 6429611). Social Science Research Network. Vertaisarvioitavana

Kustannusrasiteperusteinen energiaköyhyys lasketaan energian kustannuksista ja kotitalouden tuloista

Suomessa saattoi olla jopa 430 000 energiaköyhyysrajan alle putoavaa kotitaloutta vuonna 2022 (2M-indikaattori). Sitä koki tilastollisesti merkittävästi useammin kotitaloudet,

- jotka lämmittävät pääosin jollain vanhalla teknologialla (öljy, sähkö, puu)
- jotka asuvat harvaan asutulla maaseudulla
- joissa on vain yksi henkilö
- joissa koetaan työttomyyttä, osatyöttomyyttä ja muita toimeentulon haasteita

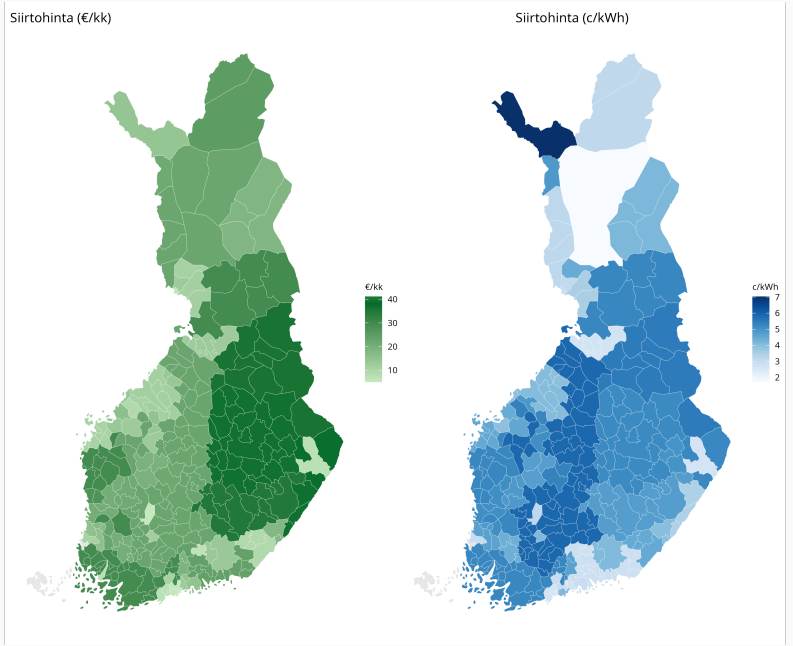

Kuva: Sähkönjakelun perusmaksut (€/kk) ja siirtomaksut (snt/kWh) vuonna 2025. WFS-aineisto jakelualueista (Energiavirasto, 2026), kuntien sijainnista (Tilastokeskus, 2026) sekä eriytetyistä verkkohinnoista (Suomen Omakotiliitto, 2026).

Numminen, S., Karhinen, S., & Ferreira, E. (2026). Crouching energy poverty, hidden heating costs: Applying energy poverty measurement in a Nordic country (SSRN Scholarly Paper No. 6429611). Social Science Research Network. Vertaisarvioitavana.

Kun kerrostalojen piilotetut lämmityskustannukset huomioidaan laskennassa, kustannusrasite-tyyppisen energiaköyhyyden esiintyvyys muistuttaa Keski- ja Etelä-Euroopan tilannetta

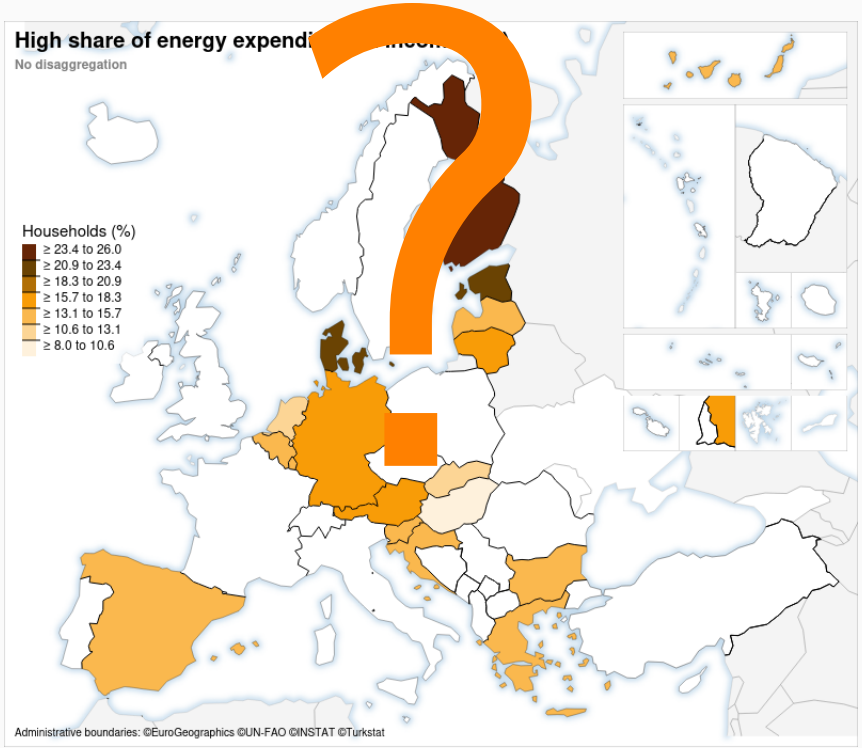

(a) EPAH laski, että vuonna 2022, 24.1% suomalaisista kotitalouksista lukeutui 'energiaköyhiksi' 2M-indikaattorilla. Kuva: indicator.energypoverty.eu

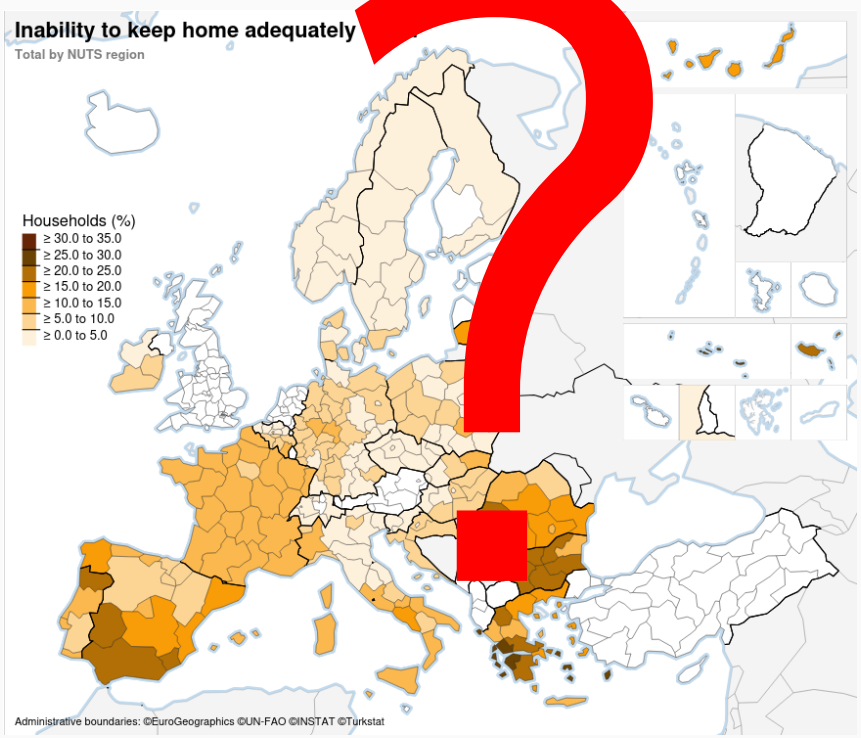

(b) Vuonna 2022, 1.4% suomalaisista valitsi "Ei" kysymykseen "Onko teillä varaa pitää asuntonne riittävän lämpimänä?". Kuva: indicator.energypoverty.eu

Flaire-kysely: 28 % vastaajista ilmoitti, että heillä ”on varaa lämmittää tarpeeksi”, mutta samalla kokivat energialaskunsa rasitteena (säännöllisesti tai joskus)

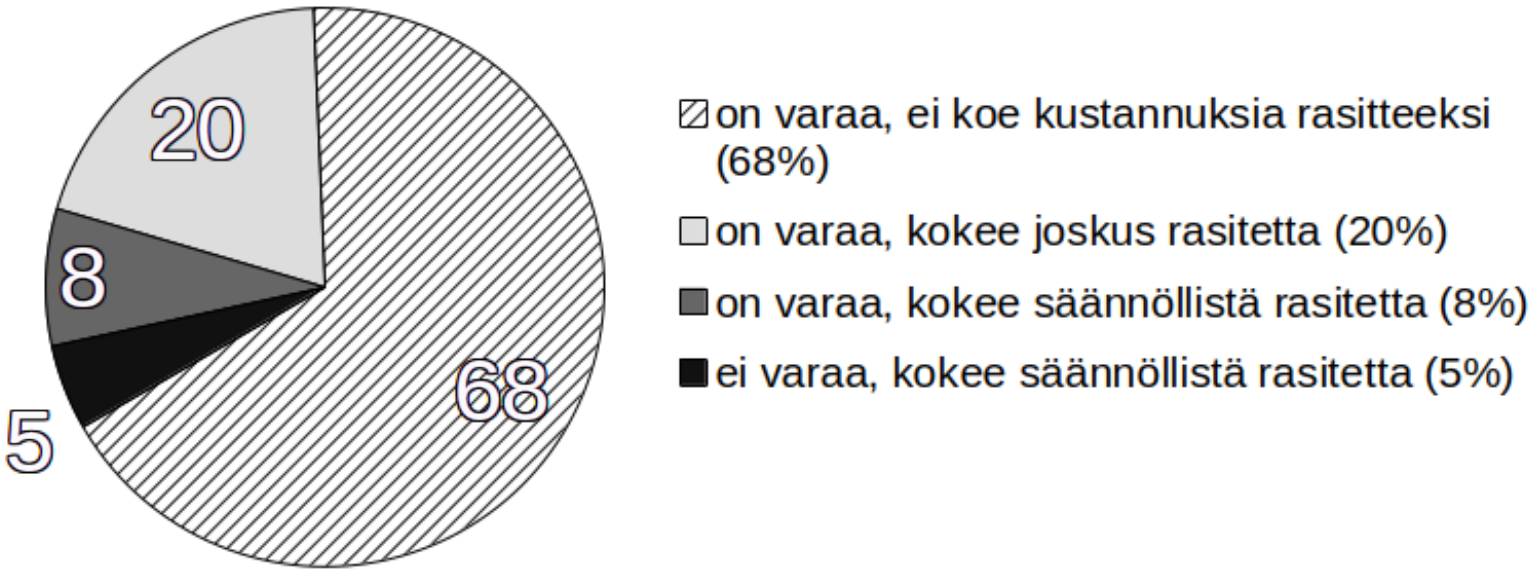

Flaire-kyselyn jakaumia kysymyksistä ”Onko teillä varaa lämmittää tarpeeksi (Kyllä/Ei)” ja ”Koetteko kotitaloutenne energiakustannukset rasitteena kotitaloudellenne?” (Ei/Kyllä, joskus/Kyllä, säännöllisesti). Kysely (n=1826) oli edustava populaatiossa ja se kerättiin vuonna 2025 *Fair, flexible and resilient energy systems* (Flaire) -hankkeessa. Aineistoanalyysin teki Kaisa Matschoss ja Sini Numminen. Alustavia, ei-julkaistuja tuloksia

Flaire Fair and flexible energy

Epäsopivien mittareiden vuoksi piiloon jäävä ja tunnustamaton energiaköyhyys

- Energiaköyhyyden on ajateltu olevan Suomeen sopimaton käsite mm siksi, koska EU-mittarit tuottavat niin ristiriitaisen kuvan. Tosiasiassa ristiriidan syytä ei ole ymmärretty ja maan kontekstia ei ole huomioitu laskelmissa (Suomen 'lämpimät vuokrat tai vastikkeet') eikä ole aktiivisesti etsitty parempaa vaihtoehtoa "onko teillä varaa" -haastattelukysymykselle.
- Taloudellisesti haastavassa tilanteessa suomalaiset tyypillisesti tinkivät muista perustarpeistaan kuin lämmityksestä (Numminen ym., 2026a; 2026b).
  - Kylmässä maassa omakotitaloissa täytyy talvella pitää pientä "perusläm-pöä", jotta rakennus ei vaurioidu. Tietyn perustason alle ei mennä, vaikka asukas omasta puolestaan voisikin asua kylmässä asunnossa.
  - Kerrostaloissa lämmityskustannuksista ei pysty tinkiä yhtään, koska ne on piilotettu vuokriin tai vastikkeisiin (energiaköyhyys "vuotaa" asumiskustan-nusten puolelle). Kaukolämmön nouseva hinta näkyy nousevissa vuokrissa ja vastikkeissa, mutta yhteyttä ei aina nähdä.

Aalto-yliopisto